لە زمانی زبرەوە، بۆ زمانی هەڵەشە 6/ … غەمگین بۆڵی

بەشی شەشەم

ئەوەی ئێستا لە ناوەندی ڕەخنەی ئەدەبیاتی کوردییدا دەگوزەرێت، جێگەی هەڵوەستەیەکی قووڵە، چۆن گوتراوی ناو نووسینی بەناو ڕەخنەوە، هێندە دێتە خوارەوە تا ئاستی گوتەی ناو چایخانەکان و زۆرجارانیش گوتەی میللی. ئەمجۆرە لە بنووسانە چونکە ناچارن بە میتۆدی چاکە و خراپە کار بکەن، بۆیە هەرگیز ناتوانن شتێکی نوێ بە خوێنەر بڵێن. کاتێك بەم میتۆدەیەش دەقێك ڕەتدەکەنەوە و بە هیچ حیسابی دەکەن، کەچی حەوت تا نۆ هەزار وشەیش لەبارەی ئەو بەرهەمەوە دەنووسن. کاری ڕەخنەگری ڕاستەقینە ئەوە نییە قسە فڕێبدات و بەجێی بهێڵێت، ئاخر هەموو وشە و ڕستەیەك باجی دەوێت و دەبێت ئامادەییمان تێدا هەبێت بۆ ئەو باجە، ئامادەییمان هەبێت بۆ گفوگۆ لەبارەی ئەوانەی گوتوومانە.

ئایا کاتێك قسەفڕێبدەین و ئامادەیی ئەوەمان نەبێت گفتوگۆ بکەین و هەمان ئەو گوتراوانەی خۆمان پێ پرسیاری منداڵانە و بێمانا بێت، نابێت بوەستین و خۆمان لە خۆمان بپرسین: بۆچی پرسیارکردن گرنگ نییە لامان؟ ئایا ئێمە لە ڕێگەی پرسیارکردنەوە نییە دەگەینە وەڵامی نوێ و لە دەرئەنجامی ئەو گفتوگۆیەدا پرسیاری تازە بەرهەم دێت. نووسەرێك هونەری پرسیارکردنی لەلا گرنگ نەبێت، نابێت لە خۆی بپرسێت: بۆچی دەنووسێت؟
ئەمجۆرە گوتراوانە وەك تەقەکردنە بە ئاسمانی سەر سەرمانەوە و بیر لە هاتنەخوارەوەی گوللەکان بۆ تەپڵەسەرمان ناکەینەوە.

بنووس چونکە میتۆدی تەنیا دوولایەنە و کە ئەمە هەمان میتۆدی ئایینە و بنووسیش بەهەمان میتۆدی ئایینی کار دەکات، کە میتۆدی چاکە و خراپەیە، میتۆدی دۆزەخ و بەهەشت، میتۆدی ڕەش و سپی …هتد. ئەمجۆرە لە کاری ڕەخنەسازیی بە درێژایی مێژووی ئەدەب و فەرهەنگی کوردی هەیە و تا ئێستایش لەلایەن ئەوانەی خۆیان بە کاری ڕەخنەییەوە هەڵواسیوە، بەردەوامی هەیە. ئاخر لە کوێی ئەدەبیات و ڕەخنەی دونیادا هەیە ڕەخنەگر بە دەقنووس بڵێت: ” کۆیلە، ئەحمەق، کۆڵەوار، تڕۆهاتنووس، نمایشکار، تڕۆهات، …هتد”.

لێرەوە ئەگەر پرسیار بکەم: ئایا ئەو پەیڤە جنێوئامێز و هەڕەشەئامێزانە، وشەی ناو گوتاری ڕەخنەی ئەدەبین، یان وشەی ناو ڕۆژنامەی (هەولێر)ن؟ ئایا ئەو هەڕەشە و تۆمەت دروستکردنانە کاری کەسێکە کە سەروکاری لەگەڵ فیکردا هەبێت، یان کاری کادیرێکی حزبییە؟ ئایا ئەو جنێودانانە دەشێت کاری کەسێك بێت کە خوێنەرێکی هۆشیار بێت، یان ئەوە زمانی بەشێك لە پیاوانی توندڕەوی ئایینییە؟ بۆیە لێرەدا بەر ئەو حەقیقەتە دەکەوین، کە ئەو وشانە چەندە هیی (ئارام سەدیق)ن، دوو هێندەیش هیی (ئارام کۆشکی)ین.

ناچارم هێشتا پرسیار بکەم، ئەرێ خوێنەران ئێستە ئەو جۆرە لە هونەری جنێوان لەناو سیاسییە بیرتەسکەکانیش باوی ماوە؟ باشە ئەگەر کەسێك لەسەر شەقام ئەو وشانە بەرانبەر کەسێکی دیکە بەکار بهێنێت، چی ڕوودەدات؟ لێرەدا دەکەوینە بەردەم دوو ئەگەری کراوەوە:

یەکەم: بەزەیی پێداهاتنەوە! چونکە مرۆڤ گۆشت و خوێنە و ئەگەری هەیە تێکچووبێت. ئەگەر وەك نووسەریش وردبینەوە، ئەوە زادەی شکستی دەروونییە.

دووەم: گوتراوی میللی بە گوتراوی میللی. واتە کۆی ئەو قسانەی گوتراون لە پەروەردەی خێزان و کۆڵانی میللییەوە هاتوون، بەو هۆیەشەوە لەبەرانبەردا مشتێك قسەی زبر ڕەوانەی خۆی دەکرێت.

(جاك لینهارت) لە گوتووێژێکیدا کە نووسەر و بیرمەند (هاشم ساڵح) لەگەڵی سازیداوە، دەڵێت: ” نووسەر کاتێك کارێکی ئەدەبی دەنووسێت بەتەنیا خۆی دەینووسێت، نەك بە بیرکردنەوەی ئەو گروپە بینووسێت کە نووسەر یەکێکە لەوان”.(20) باشە ئەگەر بپرسین: جیاوازی لە نێوان گوتارەکانی سەرپەرشتیارانی گۆڤاری (شیعر)دا چین، ئایا دەتوانین جیاوازییەکان نیشان بکەین؟ ئەی ئەگەر ناوەکانیان ئاڵوگۆڕ پێبکەین، هیچ جیاوازییەك هەیە؟ من وەك خوێنەرێك دەپرسم: ئایا ئەگەر ناوەکان بەسەر گوتارەکانەوە لابدەین، هەست ناکەین یەك کەس نووسیویەتی؟ ئەگەر بۆ گوتەیەکی دیکەی (جاك لینهارت) بگەڕێینەوە کە کاتێك لەبارەی ئەمجۆرە گروپانەوە دەدوێت و دەڵێت: ” هەڵەی ئەمانە لەوەدا بوو، نەیاندەزانی کاری ئەدەبی زیاد لە ڕەهەندێکی هەیە و پێویستە لە یەککاتدا ئەو ڕەهەندە جیاجیایانە تاوتوێ بکرێن.”(21).